УДК 911.3:001.3; 339.9+316.4

ОСНОВНІ ПОСТУЛАТИ СУЧАСНОЇ ГЛОБАЛІСТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ УКРАЇНИ

Майя АРТЬОМОВА (Україна, м. Ужгород)

Анотація. *У статті визначено основні постулати сучасної глобалістики, міждисциплінарний її статус як науки, виокремлені концепції, етапи становлення та напрями, наукові школи.*

Важливе місце займають дослідження щодо визначення вимірів рівня глобалізації держав світу та їх вплив на формування глобального рейтингу України.

Ключові слова*: глобалізація, глобалізм, глобальні проблеми, міждисциплінарна наука, національна держава, глобальне моделювання, індекс глобалізації, рейтингова система.*

MAIN POSTULATIONS OF MODERN GLOBALISM AND ITS INFLUENCE ON THE FORMATION OF UKRAINES GLOBAL RANKING

Maya ARTYOMOVA (Ukraine, Uzhhorod)

Abstract. *The author analyzed the main postulates of modern global studies as a science, its specific concepts, stages of formation and directions, scientific schools and its interdisciplinary status.*

The author argues that studies of the level of globalization of different countries of the world have an important impact on the formation of Ukraines global ranking.

Keywords: *globalization, globalism, global problems, an interdisciplinary science, national state, global modeling, index of globalization, rating system.*

Незмінний інтерес на всіх рівнях світового суспільства в умовах всеосяжного, комплексного, взаємообумовленого характеру глобальних проблем людства, зіткнення світових цивілізацій викликає явище глобалізації та міждисциплінарної галузі наукових досліджень глобалістики, яка, з одного боку, стає своєрідними дверима, джерелом надзвичайних, небувалих можливостей як для окремої людини, так і для цілих країн, охоплюючи усі сфери життєдіяльності народів планети, держав, з іншого боку, за певних обставин призводить до розмивання традиційних особистих і суспільних цінностей, послаблення соціальних інститутів і систем соціального захисту, перетворюючи окремі держави у сировинний придаток. При цьому глобалізований світ як відкритий але не рівний постійно прискорюється під тиском глобалізації й інформатизації, де міждержавна, економічна, політико-правова, духовно-культурна, соціальна стратифікація держав поглиблюється стрімкіше, аніж відбувається процес викачування із відсталих країн матеріальних, фінансових, інтелектуальних, людських ресурсів, талантів.

Погляди на глобалізацію й глобалістику на сьогоднішній день відзначаються багатоманітністю, а оцінки мають взаємовиключний характер: з одного боку, чи несуть вони нові можливості, чи навпаки, небезпеку, з іншого боку, чи потрібно їм сприяти, чи опиратися. Однак однозначним є те, що цей процес уже неможливо зупинити.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями.

У цьому контексті доцільно виокремити поняття «глобалізація» і «глобалістика». Відтак, *глобалізáція* (від англ. «globe» – земна куля) – довготривалий проблематичний процес всесвітньої економічної, політичної екологічної, демографічної, духовно-культурної інтеграції та уніфікації, а в ширшому розумінні – перетворення певного явища на світове, планетарне,

таке, що стосується всієї Землі й охоплює усі її сторони, викликаючи сукупність викликів і проблем сьогодення. Одне з поширених сучасних визначень «глобалізація», яке вважається досить вдалим і майже класичним, належить Європейській комісії: глобалізація може визначатися як процес, за допомогою якого ринки і виробництво в різних країнах світу стають все більше взаємозалежними завдяки рушійним силам торгівлі товарами та послугами, потоків капіталу та технологій [1].

Глобалізація – це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації, який використовується для опису цілої низки економічних, культурних, соціальних і політичних змін, які сформували світ, – від знаменитої великої революції в сфері інформаційних технологій до зменшення національних та геополітичних кордонів, що постійно розширюються, а також транснаціонального переміщення товарів, послуг і капіталу [2].

Провісником глобалізації стала поява Великого шовкового шляху, що з'єднав Китай і Римську імперію. Відтак, з початком європейської Доби великих географічних відкриттів розпочалося утворення глобального ринку, що підштовхувалося європейською військово-політичною та економічною експансією планети. Однак, глобалізація з утворенням планетарного ринку дещо призупинялася в періоди поділу людства на ворожі табори (Семирічна війна (1756 – 1763 рр.), Війна за незалежність США (1775 – 1783 рр.), Велика Французька революція (1789 – 1799 рр.), Наполеонівські війни (1799 – 1815 рр.), Перша (1914 – 1918 рр.), Друга (1939 – 1945 рр.) світові війни, холодна війна (1946 – 1991 рр.)), коли економічний і культурний розвиток окремих суспільств планети, таких як СРСР, США, КНР, відбувався відособлено від розвитку решти людського співтовариства.

Особливих темпів глобалізація набрала в останні десятиліття XX – на початку XXI століть. З одного боку це пов'язано з падінням «залізної завіси» та інтеграцією Китаю в світову економіку, з іншого – швидким розвитком інформаційних технологій та зростаючою можливістю доступу до будь-якої інформації у світі.

Науковий дискурс цього феномену започаткували ще у 80-х роках XX століття ряд учених, зокрема, соціологи (британські З. Бауман, Е. Ґіденс, Р. Робертсон, австралійський М.Вотерс, німецький У. Бек, шведський Дж. Фрідман), продовжили швейцарський культуролог Дені де Ружмон, низка відомих дослідників Б. Андерсон, О. Бауер, А. Беттлер, З. Бжезінский, Д. Бречер, І. Валлерстайн, Б. Гаврилишин, Д. Гелд, Е. Геллнер, Е. Гіденс, Ш.Гуттал, Ж. Делор,. М. Кастельз, Т. Костелло, С. Леш, Е. Мак Грю, Дж. Перратон, Е. Ренан, Р. Робертсон, Дж. Розенберг, Б. Сміт, Дж. Сорос, Дж. Стігліц, А. Тойнбі, М. Фезерстоун, Ф.Фукуяма, С. Хантінгтон, Дж. Шерр та інші.

Значно пізніше, наприкінці 90-х років минулого сторіччя, ці питання досліджують й українські вчені А. Арсеєнко, В. Білецький, О. Білорус, В.Бебик, І. Василенко,
М. Вачевський, А. Гальчинський, В. Гирич, Я. Грицак, Я. Дзюба, О. Зернецька, П. Згуровський, М. Книш, Т. Ковальчук, С. Кононенко, О. Коппель, Л.Котик, О. Крамар, В. Кремень, С. Кримський, Ю. Левенець, Д. Лук'яненко, В. Макаренко, А. Малюк, М. Михальченко, Ю. Павленко, А. Панарін, Ю. Пахомов, Т. Петрушина, Н. Поліщук, М. Портер, К. Смаглій, Н. Стучинська, А. Суботін, В.Ткаченко, Н. Толстих С. Удовик, М. Хрох, Р.Чигур, Ю. Шаповал, Ю. Шайгородський, О. Шевчук, Ю. Шемшученко, С. Шергін, О. Шморгун,
В. Хонін та інші.

Ними визначені сутність, характерні риси та основні підходи до глобалізації; досліджено історію феномена глобалізації, три етапи її становлення; виокремлені чотири підходи до трактування змісту глобалізації, частково зосереджено на системі кількісного вимірювання ступеня розвитку глобалізаційних процесів KOF, яка охоплює економічні, соціальні та

політичні аспекти глобалізації і т.п. Встановлено, що політична складова є найрозвинутішою з точки зору глобалізації, економічна має найвищу швидкість зростання, найнижчою є швидкість глобалізаційних процесів в Україні для соціальної складової глобалізації, а лідерами рейтингу KOF були Бельгія, Ірландія та Нідерланди. Однак значущими при розгляді проблеми повинні стати концептуальні складові цивілізаційної парадигми розвитку людства й визначенння статусу держав, України зокрема, в системі міжцивілізаційних відносин [3].

Суперечливий, діалектичний процес розвитку соціоприродної дійсності, що характеризується дедалі більшим посиленням та ускладненням системи взаємозалежності між його суб'єктом і об'єктом, вимагає розвиток наших нових знань про ці взаємозалежності та її глибинних основ, що обумовило виникнення самостійної галузі науки про загальнопланетарні проблеми нинішнього й майбутнього розвитку людської цивілізації як єдиного цілого – ***глобалістики.***

Саме *глобалістика* як нова конвергентна, модерна, постнекласична, міждисциплінарна галузь наукових досліджень, що поетапно формує контури свого предмета дослідження, спрямована на виявлення сутності, тенденцій і причин процесів глобалізації, інших глобальних процесів і проблем, пошук шляхів утвердження позитивних та подолання негативних для людини і біосфери наслідків цих процесів, виступаючи комплексною науковою дисципліною, що вивчає загальні об'єктивні закономірності розвитку людства і моделі керованої світової системи в синтезі, єдності та взаємодії трьох основних сфер: глобальної екології, соціальної та економічної діяльності людини в епоху антропогенно перевантаженої Землі [4].

На основі опрацьованих і досліджуваних джерел автором статті проаналізовано основні підходи до становлення та етапи розвитку глобалістики як модерної науки, її функції, внутрішню структуру, означено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано основні постулати сучасної глобалістики та її вплив на формування глобального рейтингу України.

Метою статті є розкриття основних аспектів теорії глобалістики у контексті взаємообумовленого характеру глобальних проблем людства, глобалізації як методологічної засади соціально-філософського дослідження феномену виживання, окреслення її евристичних можливостей щодо обґрунтування шляхів розв’язання проблем, їх вплив на формування глобального рейтингу України. Проаналізувавши науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених щодо кількісного вимірювання процесів глобалізації, розглянуто методологічний базис визначення моно та синтетичних індексів, їх складових, досліджено динаміку глобалізаційних процесів в Україні та країнах сусідах на основі даних індексу KOF.

При цьому автор опираєтися на *три особливості глобалістики* як наукової дисципліни:

– у її межах система взаємозв’язків людини, суспільства і природи уявляється єдиними цілим в масштабах всієї планети;

– розглядає цю систему як перманентно кризову, причому в центрі її уваги знаходяться всі напруженості, конфлікти, катастрофи, характеризуючи їх не як аномалію чи патологію, а як абсолютно нормальне та неминуче явище , як джерело розвитку суспільства;

– зосереджує увагу на розробці управлінських рішень з подолання кризових ситуацій і тим самим її представники прагнуть забезпечити поступовість світового розвитку.

Оскільки глобалістика як особлива сфера міждисциплінарних досліджень знаходиться у стадії формування та одержаних результатів інтеграції наукових знань, то це дозволяє розглядати її як у вузькому, так і широкому розумінні:

– *у вузькому тлумаченні,* як міждисциплінарну галузь наукових досліджень, яка спрямовується на виявлення сутності процесів глобалізації, визначення причин їх появи і тенденції розвитку, на аналізі глобальних проблем, що породжуються нею, та пошук

оптимальних шляхів фіксації позитивних і перешкоджання негативним наслідкам для глобальної системи процесам;

– *у більш широкому сенсі* є всією сукупністю наукових, філософських, економіко-політичних, медико-психолого-педагогічних, культурологічних, міжнародних, теологічних (богословських) і прикладних досліджень різних аспектів глобалізації і глобальних проблем, включаючи одержані результати таких досліджень, а також практичну діяльність з їх реалізації в економічній, соціальній і політичній сферах, як на рівні окремих держав, так і в глобальному масштабі.

Відтак, виокремлюючи багатоаспектність проявів глобальних проблем людства, глобалізації у динамізмі їх проявів, науковий інтерес до глобалістики вимагає *визначення сфер дослідження та пізнання різних наукових дисциплін*, які з позиції свого предмета і методів взаємодіють одна з одною, цілеспрямовано націлюючи отримані результати таких досліджень та практичну діяльність на їх реалізацію в різних складових життєдіяльності і життєтворчості людини, суспільства. А це вимагає *відповіді на декілька питань*, зокрема:

- *з'ясування основного постулату* сучасної глобалістики, її статусу як міждисциплінарної науки на основі:

– виокремленого *об'єкту* – процесів глобалізації в різноманітних формах прояву (фінансово-економічна, соціально-політична, правова, науково-технологічна, інформаційна, екологічна, соціокультурна, медико-психолого-педагогічна та ін.);

– визначеного *предмету* (глобальні проблеми сучасності) та виокремленими *аспектами* (соціологічний, антропологічний, духовний, культурологічний, екологічний, економічний, політичний, міждержавний та ін.) через вивчення динаміки глобальної соціоекосистеми як комплексу природних і соціокультурних речей, явищ і процесів, які функціонують як єдине ціле на рівні глобальної екосистеми – біосфери, розробка шляхів раціональної взаємодії елементів планетарної системи ‹‹людина – соціум-біосфера›› і виявлення її прогностичних тенденцій;

– вирішення основної проблеми – виживання людства;

– сформованої теорії (ноосферогенезу, екологічної, економічної, політико-правової та інших глобалістик);

– взаємопов'язаних трьох основних принципів (застосуванні глобальних підходів до масштабних, комплексних світових проблем у рамках єдиної планетарної системи; першочерговий розгляд довгострокових практичних заходів щодо їх реалізації наслідків глобальних процесів; розгляд усього комплексу сучасних проблем (політичних, економічних, соціальних, правових, культурних, теологічних, технічних, природоохоронних і т.д.), які визначаються терміном «глобальна проблематика») у взаємозв'язку із принципами Ле Шательє – Брауна, глобалістики: системного доповнення глобалізму;

– застосування специфічних *методів дослідження* (експертних оцінок, глобального моделювання, екстраполяції тенденцій розвитку, історичної аналогії);

– відкритих *законів* у її межах (закони гармонії, органічного розвитку, глобальної рівноваги, гомеостазу екосистеми і т.д.);

– виконання соціально значущих *функцій* (інтегративної, інформаційної, світоглядної, теоретичної, аксіологічної, просвітницької, виховної, захисної, прогностичної, адаптивної, комунікативної, регулятивної, популяризаційної та ін.);

- *виокремлення концепцій, етапів становлення та напрямів, наукових шкіл;*

• *визначення вимірів рівня, розроблення індикаторів кількісної оцінки глобалізації держав світу, їх застосовуються у світовій практиці та вплив на формування глобального рейтингу, у т.ч. й України;*

• *визначення сфери практичного застосування* (міжнародні відносини, економіка, екологія, політика, соціологія, наука, культура, медицина, релігія, техніка, технологія, інформатика тощо);

• *інституційованість* у певних наукових, суспільних і державних колах, організаціях і установах (програми ООН, Ради Європи, прогнози-попередження Римського клубу, навчальні програми тощо).

• індивідуалізована низка так званих *правил глобалістики,* зокрема:

– *необхідної різноманітності* (будь-яка екосистема забезпечує свою сталість збільшенням різноманітності її складових і чим різноманітніші її складові, тим вищою є її стійкість);

– *взаємозв'язку економічного і екологічного розвитку* (чим ефективніше розвивається екосистема, тим більше потребується ресурсів (фінансових, матеріальних, інтелектуальних);

– *десяти відсотків* (соціоекосистема зберігає власну рівновагу, якщо в процесі виробничо-господарської і соціокультурної діяльності використовується не більше 10% її матеріальних, енергетичних і інформаційних ресурсів; для глобальної соціоекосистеми цей показник є вищим).

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Актуальність дослідження виокремленої проблеми з одного боку визначається незмінним інтересом зазначених питань з боку науковців та дослідників, а також політиків, державників, міжнародників до багатоаспектності проявів глобалістики, з іншого боку – глибоке усвідомлення її наслідків у контексті наявних викликів і нерозв'язаних проблем.

На сьогодні у дослідників немає єдиної точки зору стосовно того, коли саме зародилася глобалістика. З одного боку, про глобалістичні дослідження почали говорити переважно в другій половині XX століття, з іншого – дослідженням філософських проблем, пов'язаних з життєдіяльністю людства у світі і на земній кулі людство займається з доісторичних часів. Так у філософів стародавніх Греції, Близького Сходу, Індії і Китаю знаходимо вчення і теорії, які торкаються цих питань.

У сучасній Україні глобальні проблеми, у тій чи іншій формі, осмислюються щонайменше з часів поширення віри в єдиного Бога, особливо у формі православ'я на її землях, які продуктують церковні люди, монахи, книжники, священики, єпископи. Переважно з XVII ст. поряд із ними стає все більше людей світських, серед яких знаходимо Іполита Богдановича (23.12. 1749 р.н., с.Переволочна Полтавського полку Гетьманщини – 06. 1803, м. Курськ) – випускника Києво-Могилянської академії, українського російськомовного поета, журналіста, бібліофіла, видавця, редактора, перекладача праць Вольтера, Д. Дідро, Ж.-Ж. Руссо, палкого книголюба і збирача цінної бібліотеки, що торкалася й досліджуваних проблем, яка у лютому 1919 року надійшла до ВБУ при УАН (тепер НБУВ), де зберігається й донині.

Неоціненним скарбом постає перед нами ноосферний геній України й світу, філософ-мудрець, духозорець вічності, просвітитель-гуманіст, мислитель-енциклопедист, педагог, поет, драматург, культурно-освітній подвижник, композитор, музикант, співак, перекладач, духовний практик Григорій Савич Сковорода (1722 – 1794 рр.), який став знаковою фігурою для цілого грона блискучих письменників та інтелектуалів перш за усе на перетині XVIII – початку XX ст.,

зокрема: Т. Шевченка, П. Куліша, І. Франка, Д. Багалія, О. Потебні, М.Зерова, М. Грушевського, О. Єфименка, М. Хвильового, І. Мірчука, Ю. Шевельова, Б.Гаврилишина, П. Тичини, С. Русової, Г. Коваленка, Г. Хоткевича та ін. Їх творчість і громадянська позиція засвідчують про незаперечне визначення складових у трактуванні змісту глобалізації, зокрема гуманістичного, глобооптімістичного, формуванні і титанічному союзі глобальної еліти в Україні, яка утверджувалася у складний період історичних випробувань у XIX – початку XXI століть, серед яких достойне місце займають науковці, освітяни, письменники, поети, художники, державні, політичні діячі, священносужителі, українське воїнство, трудівники усіх галузей економіки, сфер життєдіяльності, у цілому український народ, які створювали свій наратив, нарощуючи власні позиції у світовому рейтингу за рівнем глобалізації.

У науковий обіг термін «глобалістика» вводить польський вчений, письменник-фантаст Станіслав Лем (1921–2006 рр.), який у праці «Планета Земля. Століття XXI» (1992 р.) вказує на необхідність створення глобалістики (від лат. «*globus*» – Земна куля) як методології наддержавного тобто планетарного та загальнолюдського підходу до світових проблем, де людство врятується разом, або не врятується ніхто. На думку С. Лема, ці проблеми примушують по-новому поглянути на відносини Заходу і Сходу, країн-лідерів і країн-аутсайдерів: адже все людство опинилося перед реальною загрозою свого існування – тому і порятунок його вимагає спільних зусиль.

Сьогодні глобалістика, як нова інтегральна наука, набуваючи усе більшого визнання, стає наукою про самовиживання людської цивілізації на планеті; наукою про можливість історичного майбутнього для народів і країн світу. При огляді навчальної і наукової літератури спостерігаються *два основні підходи* до визначення глобалістики. *Перший* – визначає глобалістику переважно як *науку про глобальні проблеми сучасного людства та способи їх вирішення*. *Другий* – як *науку, що досліджує процеси глобалізації, закони глобального розвитку*. Ця двоїстість підходів склала оте внутрішнє протиріччя, яке спонукало новостворену галузь знань до інтенсивного розвитку, де тривають розбіжні, гострі дискусії щодо її статусу.

Теоретико-методологічною основою автора статті стали роботи класиків глобалістики: В. Вернадського, Ф. Броделя Д. Гвішиані, Ф. Ліста, Д. Медоуза, Е. Пестеля, А. Печчеї, А. Смітта Д. Форрестера. М. Месарович. Сучасну теорію глобалістики розробляють Б. Андерсен, І. Валлерстайн ,О. Білорус Данілов-Данільян, О. Федотов, Г. Хозін, А. Урсул, Л.В. Лєсков, А. Назаретян, серед українських дослідників можна виокремити В. Воронкову, В. Зінченко, М. Кисельова, Д. Лук'яненко А. Толстоухова, М.Хилько, М. Шепелєв, І. Мазур, та інших. У 2000 р. у Міжнародному інституті глобалістики (м. Київ) уперше створено й опубліковано науковий глосарій і бібліографію глобалістики, планується їхнє перевидання, а також видання часопису «Глобалістика» на базі НАН України і названого інституту.

Загалом, у становленні **глобалістика як науки** можна виділити ***три етапи***, кожен з яких віддзеркалює специфіку еволюції світової економіки та суспільства [5]. ***Перший етап – 1960-ті рр.*** XX ст., де першопочатково виступили інтеграційні процеси у сферах суспільної практики, що охоплювала міжнародну політику, економіку і навіть ідеологію і спонукали до нагальної потреби в інтеграції теоретичних і практичних знань й формуванні принципово нового наукового напряму досліджень**.** Центром став Римський клуб, що у 1968 році створили найбільш відомі футурологи із 30 країн, які у структурі глобального моделювання визначили два основні напрями – це дослідження меж і спрямованості зростання економіки та дослідження в галузі людських взаємовідносин і взаємодій.

Другий етап розвитку глобалістики, у т.ч. політичної, охоплює 70-ті – першу пол. 80-х рр. XX ст. Так у 1972 р. було опубліковано першу доповідь Римського клубу – «Межі зростання»

(Дж. Форестер, Д. Медоуз, Е. Пестель, М. Месарович), що засвідчило започаткування глобалістика як науки. Тут уперше розглядаються критерії глобальності проблем, зокрема, комплексність і складний внутрішній взаємозв'язок.

Саме в цей час, як зазначають українські науковці В. Бебик та Л.Дегтерьова [6], формуються провідні *концепції сучасної глобалістики*, зокрема:

– «Меж зростання» (Дж. Форестер, Д. Медоуз, Е. Пестель, М. Месарович);

– «гуманістичного соціалізму» (Я. Тинберген);

– «нового гуманізму» (Л.Печчеї);

– «дороговкази в майбутнє» (Б. Гаврилишин);

– «сталого розвитку» (Л. Браун);

–геогенезісу (Е. Кочетов);

–«глобальної спільноти» (М.Чешков).

Загалом на першому та другому етапах формування глобалістики визначальними стали вироблення і формулювання прийнятної для різних наук мови міждисциплінарного спілкування, розробка та уточнення ключових позицій, визначення 13 принципових понять і категорій, зокрема: глобальна проблема, глобальна залежність, екологічна криза, екологізація виробництва, світова спільнота, демографічний вибух, нове мислення, новий гуманізм, ядерна зима тощо.

На ***третьому етапі розвитку глобалістики***, що розпочався із середини 1980-х рр. XX ст. за наслідками великих історичних змін на політичній карті світу, державотворчих процесів, міждержавних відносин посилюється інтерес до військово-політичних, регіональних проблем, визначення нових завдань – ризику, упередженню катастроф, пом'якшенню їх наслідків, які перемикаються із соціально-політичною проблематикою у взаємозв'язку з політикою та ідеологією.

Це обумовило, як зазначають автори колективної монографії «Глобалізація і безпека розвитку» [7] з числа науковців Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, Київського національного економічного університету, Міжнародного інституту глобалістики та інших наукових установ України на базі методологічного розмежування у світі можна виокремити ***шість/ сім*** відносно самостійних ***шкіл глобалістики***.

Не вдаючись до деталізації, звертаю увагу дослідників на особливо значимі аспекти становлення і розвитку шкіл глобалістики. Так, *перша школа* репрезентована Римським клубом на основі методології визначення «Межі зростання» [8], розробленої глобальної моделі Дж. Форрестера, де домінують п'ять взаємопов'язаних змінних величин (населення, капіталовкладення, використання невідновлюваних природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища, виробництво продуктів харчування), що обумовлюють необхідність встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, розвиток, який за висновками Комісії Брундтланд, «задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби», включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі, а також значимість в глобальному розвитку «якості людини» [9]. Її трансформація за твердженням фундатора Римського клубу, італійського вченого А. Печчеї (1908 – 1984 рр.) повинна ґрунтуватись *на принципах «Нового Гуманізму»* [10] за визначеними шістьма стартовими цілями для людства та трьома компонентами (почуття глобальності; любові до справедливості; відмови від насильства в боротьбі за свободу).

Другу школу глобалістики (засновник американський еколог-аналітик Л. Браун) репрезентує Інститут всесвітніх спостережень (США, Вашингтон). Розробники проєктів «Стан

світу» на базі яких Генеральна Асамблея ООН ухвалили спеціальну резолюцію «Екологічна перспектива до 2000 р. і надалі», згідно з якою сталий розвиток має бути керівним принципом діяльності ООН, урядів і приватних підприємств, громадських організацій і установ.

Третю ноосферологічна школу, засновником якої став В.І.Вернадський (1863 – 1945 рр.), який разом з Е.. Леруа і П. Тейяр де Шарденом [11] проголосили необхідність глибокого філософського аналізу діяльності людини, з'ясування ролі розуму на землі, які схиляються до наступної точки зору: розвиток біосфери не тільки увінчався появою тонкої сфери (оболонки), що охоплює поверхню Землі, – сфери розуму, де саме нова якість (глобального) розуму зобов'язана бути врівень соціально політичним, екологічним та етичним викликам сьогодення і майбутнього, надаючи поняттю «ноосфера» природничо-наукового, біогеохімічного змісту. Як глобаліст В. Вернадський захищав свободу наукових досліджень, вільний обмін науковою інформацією, співпрацю вчених усіх країн.

Поетапно формуються наступні школи *глобалістики*:

- *Четверта* – універсального еволюціонізму М.Мойсєєва за теорією глобальних рішень і компромісів;
- *П'ята* – мітозу біосфер (Д. Ален, М. Нельсон, Е. Леруа, П. Т. де Шарден, В. І. Вернадський), на підґрунті «ноосфери» якої здійснюється важливий фактор еволюції Всесвіту, гармонійний синтез біосфери і техносфери, створення штучних біосфер малого масштабу із заданими якостями. Це дозволяє стверджувати, що справжня історія глобалістики починається з учення «людини планети Земля» В. Вернадського про ноосферу (сферу розуму), де разом з Е. Леруа і П. Т. де Шарденом він проголосив необхідність глибокого філософського аналізу діяльності людини, з'ясування ролі розуму на Землі, надав поняттю «ноосфера» природничо-наукового, біогеохімічного змісту;
- *Шоста* – контрольованого глобального розвитку (засновник Д. Гвішіані) для опрацювання системи моделей альтернативного глобального розвитку й оптимальних управлінських стратегій;
- *Сьома* – світ-системного аналізу (засновник І. Валлерстайн – США), у якій розроблено парадигму, у центрі якої є розвиток економік, історія систем і цивілізацій, а кінець XX ст. розглядається як криза, пов'язану з переходом від капіталістичної світ-системи (домінує на планеті з 1500 р.) до поки ще непевної посткапіталістичної системи; для світ-системи характерні циклічні кризи з періодичністю 50 – 100 років, котрі нагадують довгі економічні хвилі М. Д. Кондратьєва, а парадигма світсистемного аналізу схиляється до концепції «глобальної соціалізації» майбутнього розвитку, висунутої Міжнародною соціологічною асоціацією 1994 р.

Таким чином, сучасна глобалістика не має поки що єдиної парадигми. Зміст окремих парадигм ще залишається під тиском відповідних філософських доктрин: лібералізму, марксизму. Більш того, існує певна цивілізаційна самоізольованість сучасних парадигм глобалістики, оскільки діапазон рефлексивної комунікації в сучасній глобалістиці є обмежений християнським світом, який є також поділеним. Тому включення до комунікації конкуруючих цивілізацій дає можливості для створення більш життєздатних парадигм глобалістики.

Визначені основні постулати сучасної глобалістики, концепції, етапи становлення, наукові школи, її міждисциплінарний статус як науки, автор статті виокремлює ***основні напрями глобалістики,*** що дозволяє їй дослідити складові визначених вимірів рівня глобалізації держав світу та їх вплив на формування глобального рейтингу держав світу, у т.ч. й України.

Зазначимо, що на сьогодні існує чимало класифікацій напрямів глобалістики Так у ***західній глобалістиці*** сформувались такі наступні основні напрями [12]:

1) *Технократичний*, який представлений:

а) *технооптимістами* (Д. Белл, У.Браун, Т. Веблен, А. Вінер, Е. Гертнер Г. Кан, Л. Ловінс Д. Несбіт, Г.Скотт А. Тоффлер, А. Турен, А. Шафф та ін.), які переконані, що тільки наука і техніка можуть вирішити всі глобальні проблеми, що й виникають внаслідок розвитку науково-технічного прогресу;

б) *технопесимістами* (У. Бек, К. Боулдінг, П. Гудмен, К. Девіс, А. Ерліх, Г. Маркузе, Д. Медоуз, М. Робертс К. Т. Роззак, Ф. Сен-Марк та ін.), які пов'язують виникнення глобальних проблем з розвитком науково-технічного прогресу, але не вважають, що наука і техніка можуть бути єдиним засобом вирішення цих проблем.

2) *Постіндустріальна глобалістика* (О.Тоффлер, Б.Белл, Д.Несбіт), хоча не досліджувала глобальні проблеми безпосередньо, але формулювала висновки, пов'язані з постіндустріальним станом суспільства і перспективою вирішення проблем глобального світу.

3) *Еколого-популістський* (Л. Браун, Р. Теобальд), дослідники якого зосереджується на проблемах взаємодії природи, суспільства і людини.

4) *Екзистенційально-культурний* (С. Мендловіц, Й. Галтунг), предметом якої є проблеми війни і миру, встановлення нового економічного і соціально-політичного порядку.

5) *Еволюційно-детерміністський* (Дж. Ріфкін), вчений якого орієнтується на дослід-ження закономірностей природної еволюції і незворотності науково-технічного прогресу.

У науковій літературі зазначають й таку класифікацію напрямів глобалістики [13]:

1) *соціологічний* – вивчення економічних та політичних світовідносин; проблеми глобалізації світової економіки та світового політичного порядку;

2) *антропоекологічний*, або аналіз стосунків суспільства і природи; проблеми виживання людства;

3) *культурологічний* – дослідження класичних та сучасних цивілізацій, проблеми глобалізації культур та з'ясуванні можливості народження глобальних культур на основі загальнолюдських цінностей або ж на підставі відродження універсальних західноцентриських цінностей;

Багатогранний підхід до цих проблем, спонукало автора дослідження зупинитися й на такій класифікації, виділивши ***8 основних напрямів глобалістики*** й вивести ***9-й*** як авторський. Розглянемо їх.

1. *Філософсько – методологічний, у* межах якого досліджуються філософські засади, сутність, ґенеза глобальних процесів, аналізуються найважливіші економічні, соціальні, політико-правові перетворення, необхідні для успішного розв'язання, проблем, що виникають, їх вплив на національні й локальні культури, економіку, політику, ідеологію, державне, партійне, церковне будівництво, аналізуються найбільш істотні перетворення, що є необхідними для успішного вирішення проблем, що провокуються ними;

2. *Природничо-науковий*, у якому розглядається сучасний етап розвитку людства з точки зору природничих і точних наук.

3. *Технологіко-економічний*, який пов'язується з аналізом специфіки сучасного глобального етапу, що визначає конфігурації, темпи розвитку і зміст економічних процесів, які, в свою чергу, визначають подальші тенденції й напрями проведення збалансованої національної, регіональної і наднаціональної політики.

4. Соціо-природничий, що охоплює широке коло проблем, з яких принципово важлива екологічна, дотримання законів якої вимагає дотримання визначених 14 принципів раціонального природокористування, а також вироблення концепції стійкого розвитку.

5. *Соціальний,* який охоплює проблематику сучасних вимірів економічної стратифікації, продовольчу проблему, проблеми міжнародного права, регулювання міграційних потоків, запобігання виникненню загроз міжнародного тероризму, неконтрольоване зростання населення.

6. *Політичний,* що досліджує подальший тренд руху світової системи, параметри зміни міжнародних відносин, сучасну геополітику.

7. *Культурулогічний,* який досліджує вплив глобалізації на сфери культури, актуалізує проблеми, що виникають в результаті її впливу культуротворення, у т.ч. й українського, як домінанту гуманітарної цілісності особистості, засоби масової інформації, ціннісні установки масову свідомість, а також трансформацію традиційної культури, якості й доступності освіти, науки.

8. *Прогностичний*, що характеризується узагальненістю й розглядом сучасних процесів, тенденцій і станів суб'єктів у майбутньому, здійснює екстраполяцію сучасних процесів на майбутнє з метою передбачення розвитку світової системи.

Зважмо, що у період поетапного входження людства у XXI століття, де виокремлюється тенденція до формування полікультурного простору в умовах глобалізаційно-інформаційних змін суспільства, а подальший суспільний прогрес планетарного масштабу нерозривно пов'язаний з рівнем духовності кожної особистості, формування якої здавна є важливим предметом історико-філософського, богословсько-теологічного, політико-правового, міждержавного дискурсу, однією з найбільш вагомих проблем та найскладнішим феноменом суспільного поступу.

Звідси автор дослідження виділяє ще й 9-й – ***<u>духовний напрям глобалітики</u>***, оскільки усе вищезазначене у глобалістиці змодельоване, створене людиною, тож вона й повинна для власного порятунку забезпечувати загальнолюдський підхід до існуючих уже наддержавних, планетарних світових проблем, пам'ятаючи, що найбільшим духовним скарбом, найбільшою цінністю, якою володіє людина в цивілізованому світі, є життя, а найвищою цінністю – свобода та права людини (89 %), взаємна допомога (86 %), взаємна довіра (82 %) та суспільна злагода (71 %). Це особливо є значимим у різні історичні часи, зокрема у період великих воєнних випробувань для будь якої держави. Відзначимо, що за даними звітів «Глобальний індекс миру» від міжнародного дослідницького центру Інституту економіки та миру (IEP) з Австралії та проєкту «PRIO і Uppsala Conflict Data Program» Уппсальського університету з Швеції тільки на початок 2024 року у світі велося 59 воєнних конфліктів (найбільший показник за останні майже пів століття), до них залучено 92 країни усередині чи за межами своїх кордонів, а 108 стали стали «більш мілітаризованими». Глобальні економічні наслідки насильства зросли до 19,1 трлн доларів, що за підсумками 2023 року становить 13,5% світового ВВП, 110 мільйонів людей є біженцями або внутрішньо переміщеними особами через насильницькі конфлікти.

У Європі, починаючи з лютого 2014 року, росія розпочала найдовготривалішу війну проти України, окупувавши Крим та здійснюючи бойові дії на Донбасі, яка переросла з 24 лютого 2022 р. у повномасштабну кровопролитну війну із застосуванням усіх видів озброєнь, окрім ядерної зброї. За останні 350 років це 24 війна росії проти України.

У контексті досліджуваних проблем доцільно зважити на розвиток означеного *духовного напряму глобалітики.* Саме духóвність як категорія людського буття, що зумовлює його трансцендуючий та комунікативний характер, виражає здатність людини не тільки пізнавати чи відображати навколишній світ, але й творити його філософський концепт, який характеризує сукупність ціннісних надбань людства в процесі суспільно-історичного розвитку та акумуляції особистісного людського досвіду як ціннісного сходження у духовних формах; цілісного феномену людського життя і культури, а духовна сфера є формоутвоючою таких компонентів:

духовне виробництво, потреби, споживання, цінності, суб'єкти духовного життя і соціальні інститути, церковне будівництво, що забезпечують його протікання. Незаперечним є те, що витоки духовності, лежать у багатстві людської історії, культури, науки, філософії, релігії. Духовність – це спосіб життя, це те, що протистоїть плоті. Власне духовність зробила українську націю суб'єктом світової історії [14].

Саме духовність, зокрема християнська ідея духовності, – це універсальний засіб та умова гармонізації людських стосунків. Прискорення суспільного прогресу з домінантною перевагою його інформаційно-комунікативних складових, не тільки спричиняє виникнення нової конфігурації у розстановці антропосоціогенетичних елементів *п'ятикутника духовності:* людина – культура – суспільство – традиції – сім'я, – а й розкриває мінливий їх характер у суспільному часі й просторі, взаємозв'язки один з одним.

Духовність Третього тисячоліття – це найвища точка розвитку людської особистості, керованої загальноприйнятими гуманними цінностями; це «бажання діяти на благо інших». Сутність людини розглядається при цьому як цілісна триєдиність усього сущого (дух, душа, тіло), що дозволяє глибоко розвивати людські уявлення про світ. У той же час, *духовність* – це й завжди «*ціннісне домобудівництво особистості*». Це отой безкінечний шлях до формування свого внутрішнього світу, що дозволяє людині не залежати повністю від контексту, зовнішнього життя, тобто залишатися собі тотожним.

Як форма життєвого самовизначення людини *духовність має потрійний структурний вимір*: це процес і результат самоідентифікації у горизонті загальнозначимого, у горизонті індивідуально і повсякденно значимого та у горизонті своєї власної особистості. Доведено, що кожний із цих вимірів має власне функціональне значення для становлення, реалізації і буттєвої спроможності духовності людини.

При цьому вважають, що в житті кожного феномену життєдіяльними є *вісім основних сфер*, які складають так зване *«колесо життя»,* колесо життєвого балансу: здоров'я; родина; друзі й оточуючі; освіта і навчання; відпочинок і розваги; робота і кар'єра; фінанси; самовдосконалення, духовність [15].

Усе це вимагає вести багатопараметричний та багатокритеріальний пошук при визначенні складових *вимірів рівня глобалізації на основі* коефіцієнта духовності, про що мова йтиме далі.

Виходячи з міждисциплінарного статусу глобалістики як науки, виокремлених основних напрямів, доцільно зупинитися на ***двох*** *принципово відмінних* ***підходах до оцінювання рівня глобалізації***. Науковий доробок як зарубіжних (У. Бек, І. Валлерстайн, Р. Войтович, Д. Гелбрейт, Е. Петерсон, М. Портер, А. Поччаї, Р. Робертсон, Дж. Сорос, Т. Фрідмен, Д. Стігліц,), так і українських (С. Айтов, О. Білорус, Р. Войтович, А. Гальчинський, Д. Лук'яненко, В. Геєць, Ю. Пархомов, Н. Стучинська, А. Філіпенко) та інших вчених щодо кількісного вимірювання процесів глобалізації за визначеними напрямами на основі методологічного базису визначення ***моно та синтетичних індексів***, їх основних складових, їх часток, що дозволяють структурно визначати основні інтегровані показники, які в певній мірі спонукають її організаторів, відповідальних осіб спільними зусиллями вирішувати актуальні проблеми в глобалізованому світі.

Зазначимо, що **індекс** (лат. *Index* від *indico* – вказую, *subscript*), який звичайно складають за певний період у відсотках до вихідної цифри, яку беруть за 100 % та визначає:

– число, букви або інша комбінація символів, що вказує місце елемента в сукупності або характеризує стан деякої системи (список, реєстр, покажчик), зокрема:

– символ, який зв'язаний з іменем множини для визначення конкретної підмножини або її елементу;

– вираз, що вказує номер елементу масива;

– список, покажчик, перелік будь-чого;

– реквізит, що дозволяє забезпечити оперативний довідково-інформаційний пошук документа, його схоронність і контроль виконання;

– цифровий показник послідовних змін у розвитку будь-якого економічного явища: обсягу виробництва, роздрібних цін, реальної заробітної плати тощо.

Саме *індекс глобалізованості* вимірює рівень особистих контактів за межами даної країни шляхом комбінування даних про міжнародні телефонні дзвінки, туризм, грошові перекази та інші міжнародні трансакції.

Теоретичні та прикладні аспекти проблем глобалізації, дослідження економічної сутності й перспектив розвитку міжнародної інтеграції знайшли своє відображення в наукових працях провідних вітчизняних та зарубіжних учених, таких як В. Власов, Д. Вільямсон, А. Гальчинський, Н. Гражевська, Б. Губський, В. Іноземцев, М. Делягін, Н. Карасьова, М. Кастельс, В. Клочко, Ю. Кирилов, Е. Кочетов, І. Кириленко, П. Лаудисіна, Д. Лук'яненко, Е. Макгрю, Ю. Макогон, О. Могильний, А. Неклесса, В. Новицький, І. Осадча, В. Сіденко, С. Сіденко, С. Соколенко, Дж. Сорос, А. Уткін, Т. Фрідман, А. Чухно, Ю. Ясковець та ін.

Моноіндекси встановлюються з огляду на вплив глобалізації на окремі економічні чи фінансові показники. Водночас із початку XXI століття провідні економісти досліджують наявні та розробляють нові ***синтетичні індикатори глобалізації***, намагаючись охарактеризувати цей багатогранний процес з різних аспектів та всебічно кількісно його оцінити [16].

З початку XXI ст. науковці активно досліджують наявні та розробляють *інтегровані синтетичні індекси глобалізації*, намагаючись охопити цей багатогранний процес з різних аспектів та всебічно його оцінити.

Широкого застосування та найбільшого поширення набули за дослідженнями О.Ніколаєвої [17] такі індекси глобалізації, зокрема:

– Індекс глобалізації A.T. Kearney / Foreign Policy Magazine (The A.T. Kearney / Foreign Policy Magazine's Globalization Index);

– KOF-індекс глобалізації (KOF Index of Globalization);

– Індекс глобалізації CSGR (The Centre for the Study of Globalization and Regionalization's Globalization Index);

– Соціологічний індекс глобалізації (GlobalIndex).

– Новий індекс глобалізації (NGI);

– Маастрихтський індекс глобалізації (MGI).

Найповніше у світі дослідження сприйняття національних брендів з охопленням у понад 100 000 респондентів показує Індекс Global Soft Power Summit, яке проводить Brand Finance.

Здатність країни впливати на інших за допомогою привабливості та переконання, а не примусу та сили показує Індекс Global Soft Power Index.

Усі вищезазначені індекси розраховуються, зазвичай, для окремих країн, а також можуть застосовуватися для обрахунку середніх значень за регіонами і для світу в цілому.

Одним з найвагоміших у світі є *Індекс рівня глобалізації країн світу* за версією KOF (англ. KOF Globalisation Index), що був розроблений у 2002 році Швейцарським економічним інститутом (KOF Swiss Economic Institute) при Федеральній вищій технічній школі Цюриха (Swiss Federal Institute of Technology), який вимірює рівень глобалізації країн світу в економічному, політичному та соціальному вимірах (за версією KOF індекс глобалізації розраховується щорічно та охоплює період з 1970 р., у 2007–2015 рр. розраховувався за 23 змінними для 207 країн світу, з 2016 р. – за 43 змінними для 203 країн світу).

Вибірково ці дослідження проілюструємо за окремими показниками, зокрема *«Рейтингу Глобалізації»* (Globalization Index) – щорічного глобального дослідження, яке публікує журнал Foreign Policy спільно з консалтинговою компанією Kearney, де Індекс вимірює ступінь інтеграції країн у світове середовище, охоплюючи економічні, соціальні та політичні аспекти [18]. Україна за рівнем глобалізації серед 203 країн тримає 44-е місце, росія зайняла 49-е. У десятку найбільш глобалізованих входять Швейцарія, Нідерланди, Бельгія, Швеція, Великобританія, ФРН, Австрія, Данія,Фінляндія, Франція, інші займають такі місця: Чехія – 13-е, Угорщина – 16-е, Словаччина – 24-е, Польща – 33-е, Румунія – 34-е, Туреччина – 58-е, Білорусь –72-е.

Своєрідний інтерес представляють показники за рівнем *Глоба́льного інноваці́йного і́ндексу* (GII – Global Innovation Index), який складається Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Корнелльського університету та міжнародної бізнес-школою «Insead», де рейтинг щорічно на основі понад 80 показників, серед яких інституції, людський капітал, технології, інфраструктура та бізнес-розвиток. Із 143 держав лідерами *«Глобального індексу інновацій – 2014»* стали Швейцарія, Велика Британія, Швеція. У першу десятку також змогли потрапити Фінляндія, Нідерланди, США, Сінгапур, Данія, Люксембург, Гонконг. Україна в рейтингу Глобального інноваційного індексу в 2024 році посіла 60-е місце серед 133 країн, демонструючи спад у порівнянні з 55-м місцем у 2023, 45-м у 2020 рр. [19], що пояснюється нестабільністю в умовах довготоривалої кровопролитної російсько-української війни з 2014 року та повномасштабного вторгнення росії в Україну з 24 лютого 2022 року.

У глобальному рейтингу за *Індексом соціального прогресу* (Social Progress Index) Україна за два роки піднялась на 32 позиції і посіла 48 місце зі значенням індексу 75,78 серед 168 країн [20].

Загалом, індекси темпів процесів глобалізації у світі та її особливості в Україні з часів прийняття незалежності, дають змогу стверджувати про швидкий процес входження української економіки до глобалізаційних процесів. Однак, глобалізаційні процеси в економіці України мають форсований характер, зваживши що еконо́міка Украї́ни – нова змішана економіка з доходом нижче середнього, основу якої становлять багатогалузева промисловість, сільське господарство і сфера послуг. Основними загрозами саме економічній безпеці України на сучасному етапі є: високий рівень тіньової економіки, зростання інфляції і бюджетного дефіциту, зменшення валового нагромадження основного капіталу, зростання безробіття, несприятливий інвестиційний клімат, надто високий рівень державного боргу, неконтрольовані доходи. Доведено, що в сучасних умовах ситуація України загострена. Це зумовлено глибокою політичною кризою, відсутністю внутрішнього консенсусу, протиріччям між людськими та олігархічними інтересами, військовими діями, іміджевими та репутаційними втратами, що відштовхує інвесторів та погіршує міжнародні відносини. Очевидно, що ці проблеми визначають стан економіки загалом. В умовах ведення повномасштабної війни в Україні важливим є питання міграції. З одного боку, є позитивні чинники трудової міграції з точки зору обміну досвідом і припливу капіталу в Україну. З іншого боку, актуальним є питання «витоку мізків» у більш розвинені країни. Більш серйозною проблемою є нерозуміння реальних масштабів міграції, що вкотре свідчить про складність державних інституцій до викликів глобалізаційних процесів. Визначені *чотири основних глобальні тренди*, що впливають, зокрема, на українську промисловість: деглобалізація, деіндеструалізація, декарбонізація, новий технологічний перехід. Загалом, Україна як держава із трансформаційною економікою для значних змін в економічному та структурному контексті потребує надходження іноземних інвестицій [21].

У той же час економіка України демонструє стійкість. За повідомлення «Главкому» з посиланням на макроекономічний прогноз Інституту економічних досліджень та політичних консультацій і German Economic прогнозоване зростання ВВП у 2025 становить 2,9 %, а у 2026 році – 3,2 %. Урядом України окреслено ключові сегменти, що мають найбільші перспективи для розвитку, високий рівень інвестиційної привабливості: енергетичний сектор; аграрний та продовольчий сектори; транспорт та логістика; сфера критичних матеріалів; інформаційні технології; машинобудування.

Немаловажливими є показники досягнутого країною *Íндексу демокрáтії* (англ. *Democracy Index*), класифікація якого складається з 2007 року «Economist Intelligence Unit» для 167 держав світу за визначеним рівнем розвитку в них демократії. При складанні його класифікації враховуються 60 різних запитань, відповідь кожного з яких має два або три варіанти, згруповані за визначеними *5 категоріями*: вибори і плюралізм, громадянські свободи, діяльність уряду, політична ангажованість населення і політична культура. Цей підхід дозволяє визначити такі класифікації: *повноцінна демократія, неповна демократія,* країни з *перехідним (гібридним),авторитарним режимами* [22].

Так, *повноцінна демократія* країни характерна незначними проблемами в демократичному функціонуванні, де громадянські свободи і основні політичні свободи не тільки поважаються, а також підкріплюються політичною культурою, що сприяє розвитку демократичних принципів, де народи мають діючу систему урядової влади, незалежність судової влади, чиї рішення є обов'язковими до виконання, уряд, який адекватно функціонує і засоби масової інформації, які є незалежними і різноманітними.

Неповна демократія країни, де основні громадянські свободи шануються, вибори є справедливими і вільними, але можуть виникати проблеми (наприклад, порушення свободи ЗМІ); істотні недоліки проявляються у нерозвиненості політичної культури, низькому рівні участі в політиці, наявними проблемами у функціонуванні системи управління.

Країни з *перехідним (гібридним) режимом*, де регулярно існують непрямі порушення на виборах, що перешкоджають визнанню їх чесними та вільними (часто наявний уряд, який чинить тиск на політичних опонентів, де відсутня незалежна судова система, широко розповсюджена корупція, переслідування та тиск на ЗМІ, відсутнє повноцінне верховенство права, і більш виражені недоліки, ніж у неповних демократій у сферах розвитку політичної культури, низький рівень участі в політиці, і проблеми у функціонуванні системи управління).

Авторитарний режим характеризує державу, де політичний плюралізм відсутній або вкрай обмежений, її діяльність часто базується на абсолютній диктатурі, хоча вони можуть мати деякі традиційні інститути демократії мізерної значущості, проявленими порушеннями і утисками громадянських свобод, а вибори, якщо вони проводяться, – не є чесними і вільними, ЗМІ часто підпорядковані державі або контролюються організаціями, пов'язаними з правлячим режимом, судова система не є незалежною, наявна повсюдна цензура і придушення урядової критики.

За даними рейтингу 2024 року, розміщеному на сайті «Економіст» [22], *повноцінна демократія* визначається у 25 країнах, де в десятку входять Норвегія, Нова Зеландія, Швеція, Ісландія, Швейцарія, Фінляндія, Данія, Ірландія, Нідерланди, Люксембург, а от ФРН займає 13-е місце, Канада – 14-е, Японія – 16-е, Велика Британія – 17-е, Австрія – 19-е, Чехія – 23-е.

Недосконала демократія відзначається у 46 державах, де: Франція, Мальта, США,Чилі, Словенія, Ізраїль, Південна Корея, Латвія, Бельгія,Ботсвана.

Перехідний (гібридний) режим характеризується у 72 державах, де Україна займає 20 (у загальному рейтингу 92) місце.

Авторитарний режим характериний для 59 держав, де росія займає 42 (у загальному рейтингу 150) місце.

В умовах довготривалої російсько-української війни з 2014 року й усвідомлення її впливу на становлення і розвиток незалежної України, визнання її у глобалізованому світі значний інтерес у дослідженнях займає рейтинг армій світу за *Індексом потужності Global Firepower* [23], розробники якого враховують близько 60 критеріїв. Відзначимо, що вступаючи у 2025 рік, Україна залишається втягнутою у криваву війну проти свого сусіда росії після вторгнення останньої у лютому 2022 року. На піку своєї потужності та за підтримки Заходу країна піднялася в рейтингу аж до 15-го місця. У наступні роки рейтинг знизився, оскільки військові зусилля загальмувалися, і тепер країна перебуває під загрозою на тлі послаблених зобов'язань Заходу, мінливого європейського політичного ландшафту і нової американської адміністрації. Проте серед 145 країн Україна зберігає місце у двадцятці найкращих. Сусідами України стали Єгипет– 19-е місце (0,3427) та Польща – 21-е місце (0,3776).

Топ-10 найпотужніших армій світу на 2025 рік за версією Global Firepower виглядає так: США – 0,0744, росія – 0,0788, Китай – 0,0788, Індія – 0,1184, Південна Корея – 0,1656, Велика Британія – 0,1785, Франція – 0,1878, Японія – 0,1839, Туреччина – 0,1902, Італія – 0,2164. Бразилія у цьому рейтингу займає 11-е місце (0,2415), Німеччина – 14-е (0,2601), Ізраїль – 15-е (0,2661), Білорусь –70-е (1,3954). При цьому зазначмо: за даними Global Risks Report 2025 від Світового економічного форуму (World Economic Forum), *державні збройні конфлікти* стали головним *глобальним ризиком*. Окрім тривалої війни росії в Україні, загострення конфліктів на Близькому Сході та в Судані змушує міжнародну спільноту розподіляти ресурси та увагу між різними кризами у світовій безпеці. Окрім цього, світ стикається з економічною турбулентністю. Звідси, торговельні бар'єри, тарифні війни та політика інвестиційного стримування створюватимуть виклики для міжнародної підтримки України, особливо з боку країн Азії, Африки та Латинської Америки, т. зв. Глобального Півдня.

Важливе місце у визначенні рейтингу держав займають дослідження щодо визначення *Глобального індексу м'якої сили* (Global Soft Power Index), концепція якої була розвинена американським політологом Джозефом Найєм у 1990 р. для опису можливості отримати м'яку силу (англ. soft power – м'яка сила, м'яка влада, м'яка міць, як здатність держави домагатися своїх цілей за рахунок привабливості культури, суспільно-політичних цінностей. Саме такий підхід дає можливість отримати бажане через кооптацію співробітництва і привабливості на відміну від твердої, жорсткої сили як противаги ґрунтованій на військовому і економічному тиску, тобто застосування примусових заходів). Щорічно визначення *Глобального індексу м'якої сили* здійснює консалтингова агенція Brand Finance, де оцінюються показники сприйняття національних брендів, тобто здатність країни впливати на інших за допомогою привабливості та переконання, а не за допомогою примусу. Індекс показує, як країни впливають на поведінку та переваги інших держав, компаній, спільнот та громадськості через культурний та інформаційний вплив. Він оцінює м'яку силу країн за такими показниками: «Бізнес і торгівля», «Медіа та комунікації», «Культура та спадщина», «Освіта та наука», «Люди та цінності», «Міжнародні відносини», «Врядування» та «Сталий розвиток». Розуміння «м'якої сили» має вирішальне значення, оскільки вона формує глобальне сприйняття, впливає на дипломатичні відносини та сприяє економічному процвітанню. Глобальний індекс м'якої влади, який є найповнішим у світі дослідженням сприйняття національних брендів, аналізує всі 193 країни-члени ООН.

За даними УКРІНФОРМУ спостерігаємо що Україна у Глобальному індексі м'якої сили (Global Soft Power Index) характеризується наступним: у 2022 році наша держава

продемонструвала безпрецедентне зростання оцінки своєї м'якої сили, піднявшись на 14 позицій до 37-го місця в рейтингу серед 121 держави; на другий рік повномасштабної війни росії проти України в умовах тритактної моделі «керованого хаосу» та перспектив миру наш загальний бал понизився на 1,2 пункту, призвівши до відкату України до 44-ї позиції уже зі 193 країн, у 2025 році – на 46-е місце Індексу. Попри це, Україна зберегла глобальну видимість, ставши 16-ю найбільш упізнаваною країною світу, четвертою країною світу, за новинами якої стежить людство, займаючи 23-тє місце за рівнем впливу на міжнародній арені [24]. Однак серед ключових факторів 2024 р. стало зниження показника «Репутація» (Reputation), де Україна опустилася відразу на 19 місць, посівши 95-ту позицію серед 193 країн, що свідчить про поляризацію ставлення до російсько-української війни у різних регіонах світу та потребує в активнішій комунікації з країнами Азії, Африки, Латинської Америки, нейтральними державами.

У методології Глобального індексу м'якої сили (показник «*Люди та цінності*» (People & Values)) відображено, як ставляться до українців у різних країнах світу, а також які етичні, культурні та соціальні цінності (приязність, відкритість, толерантність та готовність допомагати іншим) асоціюються з Україною У 2024 р. Україна отримала найвищі оцінки людей та цінностей в Азербайджані, Литві, Естонії, Фінляндії, Канаді та Домініканській Республіці. Азербайджан показав найвищий рівень позитивного сприйняття, що можна пояснити тісними політичними та історичними зв'язками між країнами. Литва та Естонія також високо оцінили українців, що відображає традиційно тісну підтримку України у Балтійському регіоні. Фінляндія та Канада сприймали українців як відкритих, дружніх та сильних духом, що частково можна пояснити підтримкою з боку цих країн та активною українською діаспорою. Також позитивне сприйняття спостерігалося в Туреччині, Грузії, Ірландії та Казахстані. У регіональному розрізі Україна найкраще оцінювалася у Північній Америці, Океанії та Європі. Найнижчі оцінки зафіксовані в росії, Узбекистані, Ефіопії, М'янмі та Анголі. У цих країнах сприйняття українців було значною мірою негативним або нейтральним, що можна пояснити політичними чинниками або низькою обізнаністю.

Важливе місце відводиться в *Оцінках сталого розвитку* (Sustainable Future), які відображають, наскільки Україна сприймається як країна, що інвестує в екологічні технології, дотримується принципів сталого розвитку та робить внесок у боротьбу зі зміною клімату (включає розвиток зеленої енергетики, екологічний транспорт, захист довкілля та участь у міжнародних кліматичних ініціативах). У 2024 році сприйняття України у сфері сталого розвитку залишалося переважно слабким, особливо у країнах, які активно розвивають екологічні політики та велику увагу приділяють зміні клімату. Найвищі оцінки спостерігалися у Туреччині, Литві, Еквадорі та Панамі. У Латинській Америці оцінки також були порівняно високими. У Західній Європі та Північній Америці оцінки були помірно низькими, не дивлячись на те, що Україна декларує прихильність до сталого розвитку, однак російсько-українська війна з 2014 року та її екологічні наслідки могли формувати у цих країнах стримане ставлення до її екологічних ініціатив.

Також помітне погіршення позицій України за такими показниками: «Врядування» (Governance) – падіння на 17 позицій, до 77 місця. «Впізнаваність» (Familiarity) – зниження на 4 позиції, до 20 місця.

Особливий інтерес викликають дослідження щодо визначення рейтингу країн за версією *U.S. NEWS* [25]. Згідно з рейтингом найкращих країн (Best Countries Ranking 2024) від U.S. News, Україна посіла 80-те місце серед 89 країн, втративши 12 позицій у порівнянні з 2023 роком. Таке зниження може пояснюватися наслідками війни для економіки, безпеки та якості

життя населення. Найнижчі оцінки Україна отримала за якість життя – 0 балів, що поставило її на останню сходинку рейтингу. Це відображає об'єктивні реалії країни у стані російсько-української війни: зруйновану інфраструктуру, економічні труднощі та демографічну кризу. Водночас Україна третій рік поспіль зберігає високі позиції за критерієм «Сила» – 14-те місце. Це підтверджує, що світова спільнота продовжує сприймати Україну як важливого геополітичного гравця, а її військова стійкість та міжнародний вплив залишаються ключовими факторами оцінки.

Дослідження демонструє важливий довгостроковий тренд для України, які ми черпаємо із «*Звіту про сприйняття України у світі – 2024*» за даними команди BRAND UKRAINE (голова Марія Липяцька) та глобальних аналітичних партнерів – медіа компанії BRAND FINANCE, медіамоніторинговому партнеру LOOQME [26].

Попри військові виклики, Україна залишається серед країн, що перевершують очікуваний рівень інноваційного розвитку відповідно до ВВП на душу населення, зберігаючи статус інноваційного драйвера серед економік із рівнем доходу нижче середнього та посідаючи серед цієї групи посіла 4-те місце. Одночас у європейському регіоні наша держава зберегла 34-ту позицію серед 39 економік.

Україна демонструє високі результати у сферах, що пов'язані з інноваційним потенціалом та знаннями, посідаючи 34-те місце за рівнем знань і технологічних результатів (Knowledge and technology outputs). Спостерігається висока розвиненість бізнес-середовища (Business sophistication), займаючи 45-те місце, що свідчить про розвиток підприємництва та здатність компаній адаптуватися до викликів ринку. За показником людського капіталу та досліджень (Human capital and research) Україна опинилась на 54-му місці, що підтверджує конкурентоспроможність українських фахівців та роль освіти у формуванні інноваційної економіки.

Одночасно Україна має виклики у сферах інституційної спроможності (Institutions), розвитку фінансових ринків (Market sophistication) та інфраструктури (Infrastructure), займаючи найнижчу позицію – 107-ме місце, що вказує на необхідність подальших реформ у сфері врядування. А низький рівень розвитку фінансових ринків, де Україна посіла 85-те місце, вказує на обмежений доступ до фінансових ресурсів і недостатню конкуренцію. Значних інвестицій та модернізації потребує така життєдіяльна сфера як інфраструктура (цифрова, енергетична, транспортна), де Україна поки що зайняла 82-гу позицію.

У той же час, сприйняття України як соціально відповідальної держави закріпило її на 41-й позиції, що може свідчити про міжнародне визнання українського суспільства як згуртованого та здатного до самоорганізації.

Багатопараметричним та багатокритеріальним показником повинен стати *духовний вимір особистості,* яке цілеспрямовано організовується суспільством. Душа у цьому контексті має те ж саме визначенні , що й у дихотомічній. А дух – це дія, енергія, дар, якість душі, які невід'ємні від людини, її особистості. Сила духу – це те, що дозволяє вижити людині в найскладніших ситуаціях, це висока духовна, душевна стійкість у будь яких випробувань. Отже, сформулювавши свою місію, людина визначає цілі, життєві цінності та принципи, яких додержуватиметься в житті. Римський філософ Марк Аврелій вважав: «Те, до якої мети прагне людина, є найкращою її характеристикою». У цьому контексті доцільно виокремити такі аспекти змодельоваго КОЕФІЦІЄНТУ ДУХОВНОСТІ:

- Самопізнання та самовдосконалення: здатність до пізнання себе, своїх емоцій та мотивацій, а також до самовдосконалення та самореалізації;

- Моральні принципи та цінності: сприйняття та упровадження в життя моральних норм, цінностей та ідеалів;
- Зв'язок з вищим рівнем: почуття зв'язку зі світом, природою, Всесвітом та прагненням до трансцендентного досвіду;
- Загальний стан: загальна характеристика душевної чистоти, гармонії та почуття цілісності;
- Необхідність: духовний розвиток є важливою частиною людського буття, що дозволяє розвивати емоційну стабільність, почуття відповідальності та здатність до творчості.

Поки що *коефіцієнт духовності* ще потребує дослідження з виведенням формули *Індексу духовності,* однак його уже можна використовується для опису різних аспектів духовного розвитку.

Вищезазначені і доступні автору статті джерела щодо моно та інтегрованих синтетичних індексів глобалізації, поглиблюють значимість ролі і місця України в глобалізованому світі, її стану розвитку та динаміки зростання провідних суспільних сфер країни

Попри загальне зниження позицій у Глобальному інноваційному індексі, Україна зберегла високий інноваційний потенціал і демонструє стабільний розвиток у сферах, пов’язаних із цифровими технологіями та бізнес-активністю. Країна ефективно використовує доступні ресурси для розвитку наукових досліджень та високотехнологічного виробництва, що є позитивним сигналом для міжнародних партнерів.

Це означає, що Україна ефективно використовує наявні ресурси для генерації інновацій, тобто її рівень інновацій вищий за прогнозований відповідно до економічних показників.

Україна продовжує демонструвати потенціал у сфері підприємництва, посівши 53-тє місце серед 89 країн. Це свідчить про можливості для розвитку бізнесу та інновацій, навіть в умовах війни. Гнучкість економіки України також залишалась відносно високою – 52-ге місце, що вказує на здатність країни адаптуватися до кризових умов і змінювати економічні підходи відповідно до викликів. Таким чином, рейтинг 2024 року продемонстрував контраст між високим сприйняттям України як геополітичної сили та негативними оцінками її внутрішньої стабільності, що є прямим наслідком жорсткої російсько-української війни з 2014 року. Це ще раз підтверджує, що майбутнє міжнародного іміджу України залежатиме від її економічного відновлення, соціальної стійкості та подальшої інтеграції у світові політичні й економічні процеси.

Висновки.

Підводячи підсумки вищесказаного, можна зробити наступний висновок, що визначені основні постулати сучасної глобалістики, її міждисциплінарний статус як науки в контексті виокремлених концепцій, етапів становлення та розвитку, наявних наукових шкіл, індивідуалізованої низки так званих правил взаємозвязку вимагають від дослідників розглядати їх й через призму наявних вимірів досягнутих рівнів, індикаторів кількісної оцінки глобалізації держав світу із застосуванням у світовій практиці та вплив на формування глобального рейтингу, у т.ч. й України. У статті, враховуючи важливість і складність вимірювання глобалізації, розглянуто методологічний базис, основні складові та їх частку (у відсотках) при побудові моно та інтегрованих синтетичних індексів глобалізації.

Множинність змістів поняття «глобальні проблеми людства», «глобалізація», «глобалістика», свідчить про те, що вони на сучасному етапі постають, *по-перше*, як трансформація соціально-економічної, політико-правової, медико-психолого-педагогічної, релігійно-етичної, культурно-цивілізаційної дійсності з причинно-наслідковими проблемами,

яка характеризується різними показниками в основних сферах життєдіяльності та життєтворчості суспільства, людини-природи, міждержавних взаємовідносин, і, *по-друге*, як складний, багатоаспектний, різноспрямований процес, в результаті якого відбувається посилення взаємозв'язків між природним та соціальним світом, між країнами і народами, культурами і державами, а також між окремими індивідами, *по-третє*, як вимога пошуку шляхів врятування людства в планетарному світопросторі.

Розглядаючи систему взаємозв'язків людини, суспільства і природи як перманентно кризову, у центрі уваги якої знаходяться всі напруженості, конфлікти, катастрофи, глобалістика визначається не як аномалія чи паталогія, а як абсолютно нормальне та неминуче явище, як джерело розвитку суспільства, де на основі розроблених вимірів, досягнутих рівнів, індикаторів кількісної і якісної оцінки глобалізації держав світу основна увага повинна зосереджуватися на розробці управлінських рішень, введення нових політико-правових норм з подолання кризових ситуацій і поступовістю світового розвитку задля врятування людства.

В умовах зростаючого впливу інформаційно-технологічної війни, наявних воєн в сучасному світі, у т.ч. у російсько-української війни з 2014 р., третій рік повномасштабної війни росії проти України в умовах тритактної моделі «керованого хаосу» та перспектив миру, інформаційного перенавантаження, де довіра до новин з викривленими уявленнями загалом знижується, особливо в країнах із високим рівнем політичної та економічної нестабільності, що впливають на політичні рішення та рівень міжнародної підтримки, а глобальний медійний, науково-освітній ландшафт змінюється внаслідок стрімкого зростання застосування штучного інтелекту, створюючи нові виклики для міжнародних, міжгалузевих комунікацій, глобалістика повинна стати локомотивом розвитку, прискореного технологічного прогресу на основі інвестиційних процесів у глобальному середовищі, базуючись на новому підході при підготовці кадрів на усіх рівнях з постійно оновленими інтегрованими знаннями, формуванням топ-менеджерів, експертів з кількісної і якісної оцінки глобалізаційних процесів держав світу, регіонів, галузей, сфер життєдіяльності. Звідси, найперше, глобалістика як обов'язкова навчальна дисципліна (чи спецкурс) повинна розглядатися (вивчатися) на усіх рівнях науково-освітнього, державно-управлінського простору. У першу чергу закладам вищої освіти, науковим установам необхідно проактивно включитись у глобальний дискурс з питань глобалістики, де України повинна просуватися не як суб’єкт глобальних проблем, а як ініціатор рішень у різних сферах, важливих для світу. У центрі уваги повинні бути найбільші глобальні загрози, які є сьогодні небезпекою для людства: зміна клімату, втрата біорізноманіття та екологічна криза, пандемії та інфекційні хвороби, нерівність та соціальні проблеми, бездуховність, зростаючі геополітичні конфлікти та ризики ядерної війни. У цьому контексті незмінно пропонується розробка на державному рівні цілісної національної бренд-стратегії, яка дасть змогу сформувати чітке бачення, як саме Україна хоче позиціюватися на світовій арені в перспективі найближчих 10 – 15 років.

В умовах сьогодення Україна має змінити науково-дослідницький, комунікаційний фокус. *По-перше*, визначитися у нових підходах щодо ефективності допомоги: замість прямого апелювання до військових потреб Україна має робити акцент на історичній правді українського державного, церковного, партійного будівництва, історіях людської стійкості, духовної міці, економічних можливостях і ролі країни у розв'язанні глобальних проблем, продовольчої безпеки, інноваційних агротехнології, найефективніштих оборонних та наступальних технологій, довгострокових та взаємовигідних інвестицій у глобальну стабільність та стримування глобальних ризиків, асоційованих з масштабною дестабілізацією ситуації в Європі у разі продовження війни або примушування України до несправедливого миру.

По-друге, посилювати геополітичний аргумент, що підтримка України в питаннях стабільності не лише Європи, її суб'єктної ролі в майбутній системі глобальної безпеки у цілому. Особливо значимим при цьому повинен стати інформаційний дискурс щодо геополітичних наслідків війни, довгострокових безпекових ризиків і сценаріїв інтеграції України у глобальну систему безпеки, актуалізації санкційного порядку денного, враховуючи складну систему економічних взаємозалежностей у сучасному світі: акцентуючи на економічних механізмах стримування рф та її військових союзників, використанні даних про порушення санкцій третіми країнами, а також підкреслюючи економічні переваги для країн, які долучаються до тих чи інших санкцій.

По-третє, під час розробки цілеспрямованих стратегій посилення конкретних показників України щодо покращення позицій у важливих світових галузевих індексах, рейтингах проактивно використовувати дані впливових аналітичних звітів міжнародних організацій, міжнародних наукових центрів, що дасть можливість докладати зусилля до представлення України як важливого гравця в новій системі міжнародної безпеки, використовуючи при цьому дані про військові інновації та нові взаємовигідні партнерства з країнами в різних регіонах світу, особливо концентруючись на конкретних перевагах такої співпраці для країн-партнерів на основі визначених ними міжнародних рейтингів.

Джерела.

1.Див.:Офіційний сайт Європейської комісії; В. К Європейська комісія [Архівовано10 березня 2022 у Wayback Machine] // Юридична енциклопедія:[у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.)[та ін.]. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. – Т.2: Д – Й. – 744 с. – ISBN 966-7492-00-8; В.Копійка. Європейська комісія // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – С. 253 ISBN 978-966-611-818-2.

2. Білецький В. Глобалізм як явище сучасного світу і його вплив на трансформацію особистості (соціально-філософський аспект) / Володимир Білецький, Віталій Білецький; Донецький вісник наукового товариства ім. Шевченка. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2004. – Т. 5 – С. 46 –52; ГЛОБАЛІЗАЦІЯ [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т.2: Г–Д / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: «Наукова думка», 2004. – 688 с.: іл.. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: URL: http:// www.history. org.ua/?termin= Globalizaciya; Розенберг Дж. Глобалізаційна теорія:посмертний аналіз [Архівовано 26 вересня 2015 у Wayback Machine.] //Спільне.– 04.02.2014; Глобальні модерності / За ред. Майка Фезерстоуна, Скота Леша і Роланда Робертсона / Пер. з англ. Т.Цимбала. – К.: «Ніка-Центр», 2008. – 400 с. [Архівовано 26 липня 2011 у Wayback Machine.]; Шалмалі Гуттал.«Глобалізація» в розвитку на практиці, vol. 17 no. 4/5, August 2007, pp. 523-531 www.jstor.org/stable/25548249; Ялі М. Х. Формування нового світового порядку в умовах глобалізації / М. Х. Ялі Автореф. канд. політ. наук. – 23.00.04 / Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. – К., 2007. – 18 с.; Селігей П. О. Глобалізація і проблеми збереження мовного розмаїття // Мовознавство. – 2022. – № 4. – С. 3–21

3. Див.: Камінський Є. Є. Світ переможців і переможених. Міжнародні відносини і українська перспектива на початку XXI століття / Є. Є. Камінський // Камінський Є. Є. Україна. США. Світ. Вибране. – К.: Центр вільної преси, 2012 – 420 с.; Вісник Хмельницького національного університету. – 2018 – № 5. – Том 1. Економічні науки. ISSN 2307-5740; Майя Артьомова. Концептуальні складові цивілізаційної парадигми розвитку людства й визначеннння статусу України в системі міжцивілізаційних відносин./ Науковий вісник Карпатського університету імені Августина Волошина: збірник наукових праць. Карпатський університет імені Августина Волошина. – Ужгород: ТОВ «Поліграфцентр «Ліра», 2021. – Випуск 3. – С.7 – 23.

4. Див.: Сучасна глобалістика: її школи, концепції, постулати, проблеми та дослідження в цій сфері в Україні [Архівовано 8 жовтня 2016 у Wayback Machine.]; Книш М., Котик Л. Становлення глобалістики як науки [Архівовано 2 травня 2022 у Wayback Machine.] / Львівська суспільно-географічна школа: матер. конф [Архівовано 24 червня 2021 у Wayback Machine.]. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2015. – С. 343 – 356; Коппель О. Глобалістика // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – С.145 ISBN 978-966-611-818-2.; Павленко Ю. В. Глобализация и ее предтечи // Цивилизационные модели современности. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 572 – 581; Ялі М. Парадигма глобалізації: основні підходи. //Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Випуск 123 (частина І). – 2014. – С. 62 – 73. КНУ імені Тараса Шевченка https://sciencejournals.knu.ua› ...

5. Коппель О. А. Глобалістика політична // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./ Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. – К: Знання України, 2004. – Т.1.– 760 с. Генезис і основні етапи становлення «політичної глобалістики». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:.. Генезис і основні етапи становлення «політичної... Studies. In.Ua https://studies.in.ua› 4474-g... ;

6. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика [Текст]: навч. посіб. / В.М. Бебик [и др.]; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». – К.: Університет «Україна», 2006 – 208 с. – Бібліогр.: С. 195 – 207.

7. Білорус О. Г. Глобалізація і безпека розвитку / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко, В. А. Зленко, О. В. Зернецька, А. І. Кудряченко, Ю. М. Мацейко, В. Є. Новицький, Ю. М. Пахомов; ред.: О. Г. Білорус; НАН України. Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2001. – 734 с.; Управлінське безпекознавство [Текст] : монографія / М. П. Стрельбицький, Л. М. Стрельбицька; Нац. акад. Служби безпеки України, ПрАТ ВНЗ «Міжрегіон. акад. упр. Персоналом». – Київ : Людмила , 2019. – 358 с.

8. Див.: «Межі зростання» (англ. The Limits to Growth) – знаменита перша доповідь Римського клубу, опублікована 1972 року. Була перекладена більш як 30 мовами і видана загальним накладом понад 12 млн примірників. Українська асоціація Римського клубу здійснює роботу над українським виданням оновленої доповіді «Межі зростання – 30 років потому».

9. Butlin, John (1 квітня 1989). Our common future. By World commission on environment and development. (London, Oxford University Press, 1987, pp.383 £5.95.). Journal of International Development (англ.). – Т.1. – №2. – С. 284 – 287. doi:10.1002/jid.3380010208. ISSN 1099-1328. Процитовано 6 квітня 2016

10. Див.: Концепція «нового гуманізму» (А. Печчеї). StudFiles ttps://studfile.net › page:2
13 вересня. 2019 р. – Програма «нового гуманізму» передбачала «людську революцію», інтеграцію людей світу і формування нової спільноти – «глобального етносу…; Силкіна С. Новий гуманізм » як світоглядна засада освітньої стратегії ЮНЕСКО// Філософія освіти. –2015. – №1 (16). – С. 220 – 230.

11. Див.: Глобалістика як теоретичне обгрунтування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: PDF Умови формування глобалістики. Основні напрями розвитку сучасної... Nuczu http://psi.nuczu.edu.ua› kafedry › GPS-1.2.pdf; Вернадський В. І. Філософські думки натураліста. М.: Наука, 1988. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: URL:lib. ru/FILOSOF/WERNADSKIJ/mysl.txt # tth_chAp2

12. Див.: Школи і напрями розвитку глобалістики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: StudFiles Файловый архив…https://studfile.net› page:6

13. Там само.

14. Див.: Що Таке Духовність Людини. Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу | Шлях до Самопізнання kundalini-yoga.com.ua https://kundalini-yoga.com.ua› ...20 февр. 2024 г.; Дацюк С. Що таке духовність та навіщо вона потрібна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу //|Українська правда www. pravda.com.ua/articles/2009/06/16/4026929/; Крымский С.Б. Контуры духовности. Новые контексты идентификации //Вопросы философии. – 1992. – №12. – С. 21–22; Кримський С. Ранкові роздуми. Київ: Майстерня Білецьких, 2009. 120 с.; Іоанн Дамаскін. Точний виклад Православної віри. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Преподобний Іоан Дамаскин. Точний виклад православної віри ... www.parafia. org.ua/biblioteka/svyatoottsivski-tvory/ioan-d...; Степаненко Ірина Володимирівна. Духовність: філософські конструкти і соціокультурні репрезентації: дис... д-ра філос. наук: 09.00.04 / Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2004; Галина Сагач. Святитель Іоанн Златоуст про священне писання як вічне джерело божественної мудрості та духовного спасіння. //Богословська думка в Україні: науковий журнал Ужгородської української богословської академії, Карпатського університету імені Августина Волошина, Міжнародної академії богословських наук. – Ужгород: ТОВ «Спектраль ЛТД», 2022. – Випуск 4. – С. 20 – 26; Галинак Сагач. Христоцентричний феномен Григорія Сковороди – мудрого праведика на всі часи. / Науковий вісник Карпатського університету імені Августина Волошина: збірник наукових праць. Карпатський університет імені Августина Волошина. – Ужгород: ТОВ «Поліграфцентр «Ліра», 2020. – Випуск 2. – С.9 – 19; Артьомова М.Г. Концептуальні засади формування духовності особистості засобами християнських моральних цінностей. //Богословська думка в Україні: науковий журнал Ужгородської української богословської академії, Карпатського університету імені Августина Волошина, Міжнародної академії богословських наук. – Ужгород: ТОВ «Спектраль ЛТД», 2022. – Випуск 3. – С.50 – 76; Майя Артьомова. Національна та українська громадянська ідентичності як складові цивілізаційної ідентичності українства. / Науковий вісник Карпатського університету імені Августина Волошина: збірник наукових праць. Карпатський університет імені Августина Волошина. – Ужгород: ТОВ «Спектраль ЛТД», 2024. – Випуск 7. – С.145 – 161; Шевченко Г.П. Духовні цінності життя / Г.П. Шевченко– Духовність особистості : методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць / Гол. редактор: Г.П. Шевченко – Вип. 5. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2004. – С. 3 – 15; Шевченко Г.П. Педагогіка духовності/ Г.П.Шевченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць / Гол. редактор: Г.П. Шевченко – Вип. 1. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2004. – С. 3–9; Горак Г.І., Березко І.В., Ніколаєнко Я.М. Стратегія життя (філософський, етичний та психологічний вимір). – К.: Центр духовної культури, 2001.–172 с.; Юркевич П. Серце і його значення в духовному житті людини //Основа. – 1993. – №3. – С.163–164; Зенківський В.В. Провідники духовності в Україні. – Курас І.Ф Бібліотека українських підручників. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ЗЕНЬКІВСЬКИЙ…в ... libfree.com/ 100642936_kulturologiyazen kivskiy_vasil_vasilo...; А.П. Вірковський. Синергетичний підхід до поняття «духовність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Синергетичний підхід… Studentam.net.ua https: //studentam.net.ua› view та інші.

15. Див.: Серія книг – Колесо Життя. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: Yakaboo https://www.yakaboo.ua › К.

16. Стучинська Н. Рівень глобалізації: кількісне обґрунтування якісних трансформацій. Інвестиції: практика та досвід. 2017. – Вип. 10. – С. 100 – 105.

17. Див.: Ніколаєва О.Г. Моделювання інтегрованих показників глобалізації.. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу:.. https://journals.khnu.km.ua› pdfbase › jrn › pdf

18. Див.: Gygli, Savina, Florian Haelg, Niklas Potrafke and Jan-Egbert Sturm (2019): The KOF Globalisation Index – Revisited, Review of International Organizations, 14(3), 543-574 https://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2 [Архівовано 06.05. 2021 у Wayback Machine]; KOF Globalisation Index (PDF). kof.ethz.ch (англ.). KOF Swiss Economic Institute at ETH Zurich. doi:10.1007%2Fs11558-019-09344-2. Архів оригіналуза 15 грудня 2017. Процитовано 24 березня 2021. {{cite web}}.

19. Див.: Позиції України в Global Innovation Index 2024: аналіз і ... [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: entc.com.ua https://entc.com.ua › 2584-pozytsii-ukrainy-v-global-inn...

20. Див.: УДК 364.612 DOI: 10.33042/2522-1809-2024-7-188-7-14 [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу:...Municipal economy of cities https://khg.kname.edu.ua › article › download – Мінсоцполітики (02 лютого 2022 року).

21. Різник Д. В., Ємець. В. В., Магнушевська Т. М. (2024). Вплив глобалізаційних процесів на українську економіку: аналіз та стратегії. Академічні візії (28). 2024-02-26. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: https://academy-vision.org/ index.php/ av/article/view/929.

22 . Democracy Index 2024. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: EIU. com (англ.). Процитовано 10 березня 2025; Democracy Index 2024 – What's wrong with representative democracy? [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: (PDF). Economist. Com (англ.). с. 15 –21. Процитовано 10 березня 2025.

23. Катерина Гранатова. Рейтинг армій світу [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: Global Firepower 2025: на якому місці Україна і хто найсильніший. 20 січня 2025.

24. Україна торік ввійшла до четвірки країн, за новинами яких науважніше стежив світ. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: УКРІНФОРМ. Рейтинг. 05 червня 2025.

25. Best Countries Ranking, U.S. News, вересень 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://www.usnews.com/news/best-countries/rankings

26. Звіт про сприйняття України у світі 2024 Brand Ukraine. [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: https://brandukraine.org.ua › documents › web_... PDF 11 мар. 2025 г. – Дані Глобального індексу м'якої сили від BRAND FINANCE

ОСНОВНІ ПОСТУЛАТИ СУЧАСНОЇ ГЛОБАЛІСТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ УКРАЇНИ

Майя АРТЬОМОВА – доктор філософських наук, професор, професор кафедри богослов'я, філософії та гуманітарних наук, директор НДІ філософії, богослов'я та аналітики Карпатського університету імені Августина Волошина, дійсний член (академік) Міжнародної академії богословських наук, вчений секретар, відмінник освіти України (Україна, м. Ужгород).

/Науковий вісник Карпатського університету імені Августина Волошина: збірник наукових праць. Карпатський університет імені Августина Волошина. – Ужгород: ТОВ «Спектраль ЛТД», 2025. – Випуск 8. – С.20 – 45.